

บทที่ 4

ระเบียบวิธีดำเนินการวิจัย

ในการทำวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขั้นตอนในการวิจัยเป็นขั้นตอนเบื้องต้น ดังนี้

การศึกษาเบื้องต้น

เป็นการศึกษาข้อมูลชุมชนเบื้องต้นที่ชุมชนวัยชรพล 3 เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบันทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม จากการสังเกตสอบถามและรวบรวมข้อมูลทั้งจากข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ

การสำรวจและวิจัย

จะเป็นการสำรวจความเป็นอยู่ทางด้านกายภาพที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อม ความเป็นอยู่ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ความพึงพอใจในการอยู่อาศัย และความสะดวกในการทำงานเพื่อเป็นแนวทางที่จะวิเคราะห์เปรียบเทียบกับการอยู่อาศัยในชุมชนเดิม โดยในขั้นตอนการวิจัยนี้แบ่งเป็นการใช้เครื่องมือในการศึกษา 2 ประเภทด้วยกัน คือ

1. การใช้แบบสอบถาม (Questionnaire)

เป็นการสร้างชุดคำถาม เพื่อที่จะทราบข้อมูลทางด้านที่อยู่อาศัยของผู้ตอบแบบสอบถาม และข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจการประกอบอาชีพและสังคม ความสัมพันธ์กันภายในชุมชนและความช่วยเหลือทั้งภายในชุมชนและความช่วยเหลือชุมชนจากหน่วยงานภายนอก ทิศนคติของผู้อยู่อาศัยในชุมชนใหม่ เทียบกับการอยู่อาศัยในชุมชนเดิม โดยการใช้แบบสอบถามส่วนใหญ่จะเป็นข้อคำถามแบบปิด (Close Questions) โดยเป็นคำถามที่มีจุดมุ่งหมายแน่นอน และจัดเตรียมไว้ให้ผู้ตอบเลือกคำตอบนั้น และเป็นการสร้างแบบสอบถามแบบคำถามให้เลือกตอบ (Multiple Choice Questions) โดยที่แต่ละคำถามจะกำหนดคำตอบให้เลือกหลายคำตอบ คือ ตั้งแต่ 3 ขึ้นไป ทั้งนี้แล้วแต่สถานการณ์ของคำถามนั้นๆ และวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ต้องการ และบางครั้งสามารถกำหนดตัวเลือกแบบเปิดไว้ได้

ข้อดีของการใช้แบบสอบถามแบบปิด คือ

1. เราสามารถวิเคราะห์ผลหาข้อสรุปได้ง่าย คำตอบที่ได้ไม่กระจัดกระจาย จนเกินไป
2. ผู้ตอบมีความสะดวกในการตอบ หลีกเลี่ยงปัญหาที่ผู้ตอบขาดทักษะในการเขียนคำตอบ หรือคำอธิบายในแบบสอบถามแบบเปิด และช่วยให้ย่นระยะเวลาในการเขียนคำตอบ
3. ทำให้ได้คำตอบที่ตรงประเด็น และเกี่ยวข้องกับข้อมูลที่ผู้วิจัยต้องการ

ข้อเสียของการใช้แบบสอบถามแบบปิด คือ

1. ผู้ตอบไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและตอบอย่างเสรี
2. ผู้ตอบไม่มีโอกาสเขียนตอบเป็นภาษาของผู้ตอบเอง ซึ่งจะเป็นการตอบที่ตรง และชัดเจน

1.1 การสร้างแบบสอบถามโดยใช้ผังแบบบ้านเดิม

เพื่อที่จะทราบข้อมูลรูปแบบที่อยู่อาศัยเดิมทางกายภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการรวบรวมและสรุปจากการศึกษาและวิจัย ของข้อมูลทุติยภูมิ

2. การลงสำรวจภาคสนาม (Field Work)

เป็นการสำรวจเพื่อที่จะได้ข้อมูลสภาพความเป็นอยู่ทางด้านกายภาพ สภาพแวดล้อม และความสัมพันธ์ของคนในชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.1 การสัมภาษณ์แบบลึก¹

นอกเหนือจากการใช้แบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยยังมีการสัมภาษณ์แบบสอบถามมาสัมภาษณ์อย่างใกล้ชิด โดยเป็นการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลละเอียดและครบถ้วน นอกจากจะเป็นการถามให้อธิบายและยังเป็นการถามถึงเหตุผลด้วย เพื่อที่จะได้ใช้ตัดสินว่าคำตอบนั้นถูกต้อง ชัดเจน หรือเชื่อถือได้มากน้อยแค่ไหนและให้การจดบันทึกเป็นการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้คำตอบที่ชัดเจนและละเอียดต่างประเด็นไปจากการใช้แบบสอบถามโดยผู้สัมภาษณ์จะใช้ลักษณะการสัมภาษณ์แบบเป็นมาตรฐาน (Structured or Standardized Interview) คือ จะกำหนดคำถามที่ได้

¹ สวัสดิ์ สุคนธ์รังษี, ทัศนีย์และหลักวิชาวิจัยสำหรับนักรัฐประศาสนศาสตร์ (โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2525), หน้า194-196.

เตรียมไว้ก่อนอย่างแน่นอน และขั้นตอนในการถามจะมีการจัดเตรียมตามแบบฟอร์มตั้งแต่ต้นจนจบ ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนจะถูกถามในลักษณะเดียวกัน²

การรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์นี้จะมีข้อดี³ คือ

1. ได้รับคำตอบจากผู้ให้สัมภาษณ์โดยตรงครบถ้วนทั้งจำนวน และลักษณะข้อมูลที่ต้องการ
2. ข้อมูลที่ได้มีความคลาดเคลื่อนน้อย เชื่อถือได้มาก เพราะได้ไปสัมภาษณ์มาโดยตรง
3. สามารถแยกข้อเท็จจริง ความคิดเห็นและอารมณ์ออกจากกันได้ ตามวินิจฉัยของผู้สัมภาษณ์
4. ทำให้ได้ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมที่ต้องการ ด้วยการสังเกตสีหน้า ท่าทางการพูดและคำตอบ
5. ในขณะที่สัมภาษณ์ถ้าผู้สัมภาษณ์หรือผู้ให้สัมภาษณ์ขงใจก็สามารถสอบถามทบทวนทำความเข้าใจกันได้ก่อนที่จะตอบคำถาม

2.2 การสังเกต (Observation)

เป็นการรวบรวมข้อมูลทางกายภาพ ที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อมของชุมชนโดยการสังเกตโดยใช้ประสาทสัมผัส ตา หู จมูก ลิ้น และกาย สังเกตหรือศึกษาพฤติกรรมและ ปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อหาข้อสรุปและข้อเท็จจริงตามที่ต้องการทราบ⁴ สำหรับการทําวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสังเกตโดยตรง ที่ผู้วิจัยทำการใช้ประสาทสัมผัสเองโดยตรงไม่อาศัยสื่อ หรือเครื่องมือใดๆ ไปกระตุ้นและสังเกตออกมา ซึ่งการสังเกตนี้จะเป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลที่น่ามาใช้เพื่อการวิจัยเชิงบรรยายในเนื้อหาของงานวิจัยนี้

² Kerlinger, Fred N. Foundations of Behavioral Research (Tokyo : CBB Publishing Japan Ltd., 1986) ,p.481.

³ บุญธรรม กิจปริดาบริสุทธิ์ . เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย (กรุงเทพมหานคร : B&B Publishing , 2537) , หน้า 81 - 82.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 48.

2.3 การบันทึกภาพถ่าย

เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลทางกายภาพวิธีหนึ่ง ที่สามารถเห็นความเปลี่ยนแปลงทางกายภาพได้อย่างชัดเจน โดยการที่ผู้วิจัยบันทึกภาพถ่ายเป็นระยะในระยะเวลาภายใน 2 เดือน ก็สามารถเห็นการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพหลายด้าน

ประชากรเป้าหมาย

สำหรับการทำการวิจัยครั้งนี้ ประชากรเป้าหมาย คือ ชาวชุมชนวัชรพล 3 ที่รื้อย้ายจากชุมชนแออัดคลองเตย ตามโครงการพัฒนาเคหะชุมชนคลองเตยระยะที่ 3 โดยผู้ที่มีสิทธิ์รื้อย้ายตามโครงการมีดังต่อไปนี้

- ชาวชุมชนแออัดที่ปลูกสร้างบ้านอยู่อาศัยในที่ดินเดิมของ การท่าเรือแห่งประเทศไทย ในบริเวณล๊อค 7-12
- ชาวชุมชนโซน 2 (เกาะลาว-ปลายนา)
- ชาวชุมชนโซน 3 (หัวโค้ง-ร่มเกล้า)

โดยการท่าเรือแห่งประเทศไทยได้เริ่มทำการรื้อย้ายชาวชุมชนออกจากพื้นที่ดินของ การท่าเรือแห่งประเทศไทย ตั้งแต่เดือนมีนาคม 2539 จนถึง พฤศจิกายน 2540 เป็นจำนวนชาวชุมชนที่รื้อย้ายออกจากพื้นที่เดิมทั้งสิ้น 402 หลังคาเรือน แต่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลสำรวจในช่วงเดือน มิถุนายน 2541 จนถึงเดือน กรกฎาคม 2541 มีผู้เข้าอยู่อาศัยจริงประมาณ 335 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 34.18 จากที่ดินแปลงโล่ง 980 แปลง (คิดเป็นร้อยละ 100) และกำลังก่อสร้างที่พักอาศัยอยู่อีก 55 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 5.62 ที่เหลือยังเป็นที่ดินแปลงโล่งอยู่อีก 590 แปลง คิดเป็นร้อยละ 60.20

ขนาดตัวอย่างและกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษามีการกำหนดประชากรเป้าหมายที่ชัดเจน โดยในปัจจุบันมีผู้เข้าอยู่อาศัยในโครงการแล้วทั้งสิ้น 335 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 34.183 ของจำนวนแปลงทั้งหมด 980 แปลง ในการสำรวจครั้งนี้ ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมในการศึกษานี้ กำหนดขึ้นตามสูตรคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่พอดีของ Yamane⁵ ในการประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยความเชื่อมั่นที่ระดับ

⁵ พนิชา สังข์เพชร, การเขียนวิทยานิพนธ์ (ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537), หน้า 29.

95% โดยที่ค่าประมาณจะคาดเคลื่อนจากค่าที่เป็นจริงไม่เกิน $\pm 5\%$ สำหรับประชากรในการสำรวจนี้คิดจากผู้ que เข้าอยู่อาศัยจริงในช่วงเวลา que ทำการสำรวจ (เดือนมิถุนายน-กรกฎาคม 2541) จำนวน 335 หลังคาเรือน คำนวณขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมได้โดยมีรายละเอียดการคำนวณดังนี้

$$Nop = \frac{N}{1 + NE^2}$$

โดยที่ Nop คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับประชากรจำนวน N คน

N คือ จำนวนประชากร ในที่นี้คือ 335 หลังคาเรือน

E คือ ขนาดความคาดเคลื่อนสูงสุดที่ผู้วิจัยยอมรับได้ ในที่นี้คือ $\pm 5\%$

$$\begin{aligned} \text{ฉะนั้น คำนวณตามสูตร } Nop &= \frac{335}{1 + (335 \times (0.05)^2)} \\ &= \frac{335}{1.8375} = 182 \text{ หลังคาเรือน} \end{aligned}$$

ในการเก็บข้อมูลนี้ผู้ทำการวิจัย มีข้อจำกัดด้านเวลาและ ข้อจำกัดของกลุ่มตัวอย่างทำให้ไม่สามารถเก็บข้อมูลได้ประชากรทั้งหมด จึงมีการจัดเก็บข้อมูลตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมดังกล่าวข้างต้น คือ 182 หลังคาเรือน ทั้งนี้การเก็บตัวอย่างผู้วิจัยเลือกเก็บตัวอย่างใน วันหยุดเสาร์-อาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์ เนื่องจากในวันธรรมดาไม่ค่อยมีคนอยู่บ้าน หรือถ้ามีส่วนใหญ่เป็น ปู่ ย่า ตา ยาย ที่อยู่เฝ้าบ้านให้ลูกหลาน คนวัยทำงานต้องออกไปทำงานหาเลี้ยงชีพและสร้างที่อยู่อาศัย ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะเก็บตัวอย่างในวันหยุด เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่มีความแน่นอนและชัดเจน

การสุ่มตัวอย่าง

ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง โดยการเลือกตัวอย่าง โดยไม่ต้องอาศัยหลักความน่าจะเป็นมาช่วย (Non Probability Sample)⁶ ในการทำการศึกษาี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบการเลือกตัวอย่างตามความ

⁶ เต็มศรี ชำนิจารกิจ, สถิติประยุกต์ทางการแพทย์ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537) , หน้า 166-170 .

สะดวก (Convenient Sampling) การเลือกตัวอย่างแบบนี้อาศัยความสมัครใจของผู้ที่จะเป็นตัวอย่าง ศึกษาค้นคว้าเป็นส่วนใหญ่ โดยผู้วิจัยพยายามที่จะกระจายความสม่ำเสมอไปทั่วทั้งชุมชนวัยชรพล 3 แต่มีข้อจำกัดที่บางบ้านปิดไม่มีผู้อยู่อาศัยตลอดเวลา หรือบางหลังมีแต่ผู้สูงอายุอยู่โดยลูกหลานไปทำงานแล้ว เข้าบ้านอยู่ใกล้แหล่งงาน ทั้งบ้านไว้นานๆ จะกลับมาครั้ง จากการสุ่มตัวอย่างทั้งหมด สามารถแยกกลุ่มตัวอย่างที่อยู่อาศัยจริง กับการสุ่มตัวอย่าง แยกตามชุมชนที่อยู่อาศัยเดิมในพื้นที่ของ การทำเรือแห่ง ประเทศไทย ได้ดังต่อไปนี้

ตาราง 4.1 แสดงจำนวนที่ย้ายออกจากพื้นที่การทำเรือฯ. กับจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เก็บข้อมูลจริง แยกตามชุมชนที่อยู่อาศัยเดิม

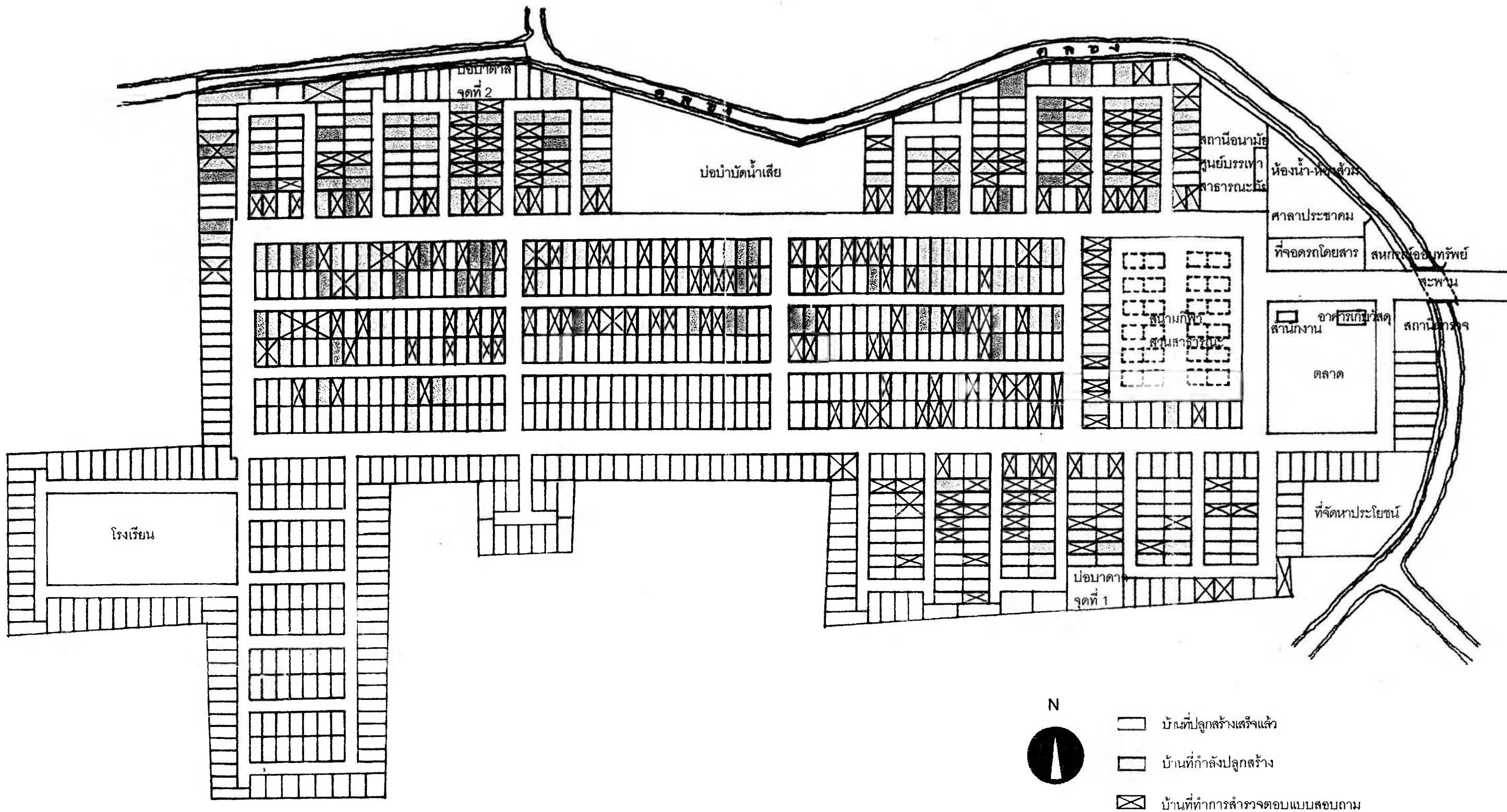
ชุมชน	จำนวนที่ย้ายออกจากพื้นที่ทำเรือฯ	จำนวนที่เก็บข้อมูล			ร้อยละ
		ลียค7=9	ลียค9=32	ลียค11=38	
ลียค 7-12	334	ลียค8= 16	ลียค10=39	ลียค12=35	84
ปลายนา	10	2			1
หัวโค้ง-รมเกล้า	54	21			10.5
เกาะลาว	4	2			1
อื่นๆ		7			3.5

หมายเหตุ ข้อมูลจากการทำเรือฯ.

ย้ายออกจากพื้นที่การทำเรือฯ ตั้งแต่มีนาคม2539-พฤศจิกายน 2540

ข้อมูลจากการลงสำรวจเก็บข้อมูล ตั้งแต่ มิถุนายน 2541-กรกฎาคม 2541

ผลจากการสุ่มตัวอย่างตามที่ได้วางแผนไว้ ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากชาวชุมชนวัยชรพล 3 ในการตอบแบบสอบถามให้กับผู้วิจัย จากประชากรเป้าหมายส่วนใหญ่ มีการศึกษาประมาณประถมต้น จึงมีปัญหาในการอ่านและเขียน และทำความเข้าใจกับปัญหาที่ถาม ผู้วิจัยจึงมีการอบรมผู้ช่วยวิจัยในการแจกแบบสอบถาม และสัมภาษณ์ผู้ตอบแบบสอบถามที่เตรียมไปทำให้สามารถแก้ปัญหาในการไม่เข้าใจแบบสอบถามไปได้ ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ลงเก็บจริงทั้งหมด ประมาณ 200 หลังคาเรือน ของกลุ่มประชากรเป้าหมายทั้งหมด

แผนผัง 4 แผนผังการสำรวจผู้ที่ตอบแบบสอบถามในโครงการวิจัยพล 3 (ซอยวิจัยพล-รามอินทรา)

ที่มา : จากการสำรวจเมื่อ มิถุนายน-สิงหาคม 2541

เครื่องมือที่ใช้ทำการวิจัย

ประเภทของเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 ประเภท คือ

1. แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นการสร้างลักษณะคำถามแบบปลายปิด (Close Questions) และการสร้างคำตอบแบบให้เลือกหลายคำตอบ (Multiple Choice Questions) ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น

โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัยของท่านในปัจจุบัน เป็นแนวคำถามเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัยของผู้ตอบแบบสอบถาม ในอดีตและปัจจุบัน และลักษณะผังของบ้านในชุมชนเดิม โดยการรวบรวมรูปแบบผังของบ้าน ในชุมชนแออัดคลองเตย และสรุปข้อมูลจากที่มีผู้ศึกษาและสำรวจ มาแล้ว โดยในส่วนี้ผู้สอบถามใช้วิธีสังเกตเอง และสอบถามจากผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ลักษณะทั่วไป ด้านเศรษฐกิจ สังคม ก่อนท่านย้ายเข้ามาอยู่ในชุมชนใหม่เป็นลักษณะคำถาม ในด้านการประกอบอาชีพ การเล่าเรียนของบุตรหลาน ค่าใช้จ่ายต่างๆ ในครอบครัว รวมถึงความสัมพันธ์ในชุมชน ของผู้ตอบแบบสอบถาม ในขณะที่ยังอาศัยอยู่ในชุมชนเดิม

ส่วนที่ 3 ลักษณะทั่วไปด้านเศรษฐกิจ สังคม ในปัจจุบันในส่วนนี้เหมือนกับในส่วนที่ 2 เพียงแต่ถามถึงสภาพในปัจจุบันที่อยู่อาศัยในชุมชนวิหคพล 3

ส่วนที่ 4 สภาพการถือครองกรรมสิทธิ์ และสภาพที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน คำถามส่วนใหญ่เกี่ยวกับการครอบครองที่อยู่อาศัย การสร้างที่อยู่อาศัย และความช่วยเหลือต่างๆ ในการ รื้อย้าย รวมทั้งการบริหารและดูแลชุมชน วิหคพล 3

ส่วนที่ 5 ข้อมูลส่วนตัวทั่วไป ถามอายุ เพศ สถานภาพการศึกษา และครอบครัว

2.แบบวัดทัศนคติความคิดเห็นต่อการดำเนินโครงการ การวัดความต้องการในการอยู่อาศัย ในสภาพแวดล้อมของชุมชนใหม่และชุมชนเดิม แบบวัดความคิดเห็นต่อการดำเนินการจัดหาที่อยู่ใหม่ และการโยกย้าย โดยใช้ลักษณะเป็นมาตราวัด แบบลิเคอร์ท (Likert Scale)

สำหรับคำถามที่วัดทัศนคติด้านความคิดเห็นต่อการดำเนินโครงการ มีการให้คะแนน ดังนี้

5	หมายถึง	ดีขึ้นมาก
4	หมายถึง	ดีขึ้น
3	หมายถึง	ปานกลาง
2	หมายถึง	ค่อนข้างแย่
1	หมายถึง	แย่มาก

ส่วนคำถามให้แสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินการจัดหาที่อยู่ใหม่และการโยกย้าย มีหลักการให้คะแนนดังนี้

3	หมายถึง	เห็นด้วยอย่างมาก, มีความเหมาะสมมาก
2	หมายถึง	เห็นด้วย, มีความเหมาะสม
1	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย, ไม่มีความเหมาะสม*
0	หมายถึง	ไม่มีความคิดเห็น

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามและแบบวัดทัศนคติไว้ในชุดเดียวกัน เพื่อไม่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามรู้สึกเบื่อหน่ายกับคำถามหลายชุด และรู้สึกที่กำลังถูกวัดทัศนคติและทักษะต่างๆ เพื่อที่จะช่วยให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงมากขึ้น

แบบทดสอบที่วัดทัศนคติ ความคิดเห็นในโครงการรื้อย้ายชุมชน ผู้วิจัย สร้างรวมในชุดเดียวกับแบบสอบถาม โดยแยกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 วัดความคิดเห็นในการดำเนินโครงการ โดยให้เปรียบเทียบในชุมชนปัจจุบันกับชุมชนเดิม โดยคำถามถามในเรื่องที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อม ความสะอาดและระเบียบในชุมชนความมั่นคงและปลอดภัยในการอยู่อาศัย สาธารณูปโภคและสาธารณูปการต่างๆ และการร่วมกิจกรรมภายในชุมชน

ส่วนที่ 2 ให้แสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินการจัดหาที่อยู่ใหม่ และขบวนการโยกย้ายในส่วนนี้ให้แสดงความคิดเห็น ต่อการเลือกทำเลที่ตั้ง ความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องรวมถึงการดูแลกันภายในชุมชนเอง โดยทั้ง 2 ส่วนนี้ สร้างเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราวัด แบบลิเคอร์ท (Likert Scale)

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. กำหนดตัวแปรที่ศึกษา จากวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง สามารถจำแนกตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยได้เป็น 7 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 ตัวแปรด้านกายภาพของที่อยู่อาศัยในปัจจุบันของกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1.1 ตัวแปรด้านลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัย ประกอบด้วย 3 ตัวแปรย่อยคือ

1.1.1 ลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน

1.1.2 ลักษณะรูปแบบผังของบ้านในชุมชนเดิม

1.1.3 ความต้องการใช้สอยในที่อยู่อาศัย

กลุ่มที่ 2 ตัวแปรด้านเศรษฐกิจ และสังคม ในชุมชนเดิมที่กลุ่มเป้าหมายเคยอาศัยอยู่ ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

2.1 ตัวแปรทางด้านอาชีพ และอาชีพเสริม การเดินทางไปทำงาน ระยะทาง ระยะเวลา และผู้แนะนำช่วยเหลือจัดหางานให้

2.2 ตัวแปรทางด้านอาชีพของสมาชิกในครอบครัวท่าน

2.3 ตัวแปรทางการศึกษาของบุตรหลาน การเดินทาง ระยะทาง ระยะเวลา และความช่วยเหลือด้านค่าใช้จ่ายเล่าเรียน

2.4 ตัวแปรด้านสังคมในชุมชน ความช่วยเหลือ พึ่งพากันในชุมชน ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน

2.5 ตัวแปรด้านค่าครองชีพ รายได้ และรายจ่ายในครอบครัว

กลุ่มที่ 3 ตัวแปรด้านเศรษฐกิจ และสังคม ในชุมชนปัจจุบันที่ทำการศึกษาประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

3.1 ตัวแปรทางด้านอาชีพ และอาชีพเสริม การเดินทาง ระยะทาง ระยะเวลา ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง การเปลี่ยนแปลงอาชีพเนื่องจากการย้ายที่อยู่

3.2 ตัวแปรทางด้านอาชีพของสมาชิกในครอบครัวท่าน

3.3 ตัวแปรทางการศึกษาของบุตรหลาน การเดินทาง ระยะทาง ระยะเวลา ความช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการเล่าเรียนในปัจจุบัน

3.4 ตัวแปรทางด้านค่าครองชีพ รายได้ รายจ่ายในครอบครัวในปัจจุบัน

3.5 ตัวแปรทางด้านค่าใช้จ่าย และหนี้สินในครอบครัว

3.6 ตัวแปรทางด้านสังคมในชุมชน ความสัมพันธ์ ช่วยเหลือพึ่งพากันในชุมชน

กลุ่มที่ 4 ตัวแปรทางการถือครองกรรมสิทธิ์ และสภาพที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน ที่ทำการศึกษา ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

4.1 ตัวแปรทางการถือครองกรรมสิทธิ์ การครอบครองที่อยู่อาศัย การได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ของผู้อยู่อาศัย

- 4.2 ตัวแปรทางด้านการสร้างที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน แรงงานที่ใช้สร้างบ้าน ค่าใช้จ่ายในการสร้างบ้าน และแหล่งเงินที่นำมาใช้ในการสร้างบ้าน
- 4.3 ตัวแปรทางด้านความช่วยเหลือในการขนย้าย และการก่อสร้างบ้าน
- 4.4 ตัวแปรทางด้านการรวมกลุ่มในการอยู่อาศัยในชุมชนปัจจุบัน เทียบกับชุมชนเดิมที่เคยอยู่อาศัย
- 4.5 ตัวแปรทางด้านการขายสิทธิ์ และการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัยในอนาคต การคิดที่จะขายสิทธิ์ และการคิดที่จะย้ายที่อยู่อาศัย
- 4.6 ตัวแปรทางด้านชีวิตประจำวันในสังคมปัจจุบัน ด้านการหาซื้อเครื่องใช้ในบ้าน การหาซื้ออาหาร และกับข้าว การรักษาพยาบาลเวลาเจ็บป่วย
- 4.7 ตัวแปรทางด้านการบริหารชุมชน คณะกรรมการชุมชน สหกรณ์ชุมชน และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมภายในชุมชน

กลุ่มที่ 5 ตัวแปรทางด้านข้อมูลส่วนตัว ประกอบด้วยตัวแปรย่อยดังต่อไปนี้

- 5.1 เพศ
- 5.2 อายุ
- 5.3 สถานภาพ
- 5.4 ระดับการศึกษา
- 5.5 สมาชิกในครอบครัว
- 5.6 ภูมิลำเนาเดิม

กลุ่มที่ 6 กลุ่มตัวแปรในด้านทัศนคติ ความคิดเห็นต่อการดำเนินโครงการรื้อย้ายชุมชนสู่ที่อยู่อาศัยใหม่ ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 6.1 ในด้านที่อยู่อาศัย ขนาด และพื้นที่
- 6.2 สภาพแวดล้อมของชุมชน ในการอยู่อาศัย
- 6.3 ความปลอดภัยในการอยู่อาศัย
- 6.4 ความมั่นคงในการอยู่อาศัยในชุมชนใหม่
- 6.5 ความสะอาดและระเบียบในชุมชน
- 6.6 ความสะดวกในการให้บริการทางสาธารณสุข

6.7 ความพร้อมและความสะดวกทางด้านการคมนาคม การเดินทางไปโรงเรียน การเดินทางไปซื้อเครื่องใช้ในบ้าน และอาหาร การเดินทางไปรักษาพยาบาล การเดินทางไปทำงาน

6.8 ตัวแปรด้านการดูแลและบริหารชุมชน

กลุ่มที่ 7 ตัวแปรด้านทัศนคติ ความคิดเห็น ในการดำเนินการจัดหาที่อยู่ใหม่ และการรื้อย้าย

7.1 ตัวแปรด้านความคิดเห็นในด้านที่ตั้ง ขนาดที่ดิน และวิธีการเลือกตำแหน่งที่ดิน และสาธารณูปโภคต่าง ๆ

7.2 ตัวแปรทางด้านความช่วยเหลือในการขนย้าย

7.3 ตัวแปรทางด้านความคิดเห็นต่อการดำเนินการของเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่าง ๆ

2. สร้างข้อคำถามตามโครงสร้างที่กำหนดขึ้น

3. จัดพิมพ์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนำไปทดสอบ ก่อนนำไปใช้จริง

วิธีการตรวจสอบแบบสอบถาม โดยการตรวจสอบ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าจะสามารถเก็บข้อมูลได้ครบถ้วนทุกประเด็น และมีความ น่าเชื่อถือ โดยมีการตรวจสอบดังต่อไปนี้

- ตรวจสอบความตรงของแบบสอบถาม (Validity)⁶ และความเป็นวัตถุวิสัย (Objectivity) ของคำถามคำตอบแต่ละข้อ และความชัดเจนของภาษาที่ใช้ โดยผู้วิจัยเป็นผู้ตรวจสอบและแก้ไขเอง ก่อน แล้วจึงให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาและด้านการสร้างแบบสอบถามตรวจสอบอีกครั้ง

- ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อให้ผู้ตอบสามารถตอบได้อย่างสะดวก โดยมีการเรียงลำดับคำถามและจัดเป็นหมวดหมู่โดยเรียงลำดับจากเรื่องใกล้ตัวและง่ายไปสู่เรื่องซับซ้อน และประเด็นที่ต้องการ เพื่อให้ผู้ตอบเกิดความเคยชินก่อน และให้คำตอบที่เป็นข้อเท็จจริง โดยในการเรียงลำดับและจัดหมวดหมู่ได้ผ่านการตรวจสอบและชี้แนะจากผู้เชี่ยวชาญ

- การตรวจสอบความยากง่ายสำหรับแบบสอบถามนั้น โดยทั่วไปต้องใช้ภาษาและคำถามง่าย ๆ เพื่อให้ผู้ตอบเข้าใจและตอบได้ทั้งหมด ฉะนั้น การตรวจสอบความยากง่ายของ คำถาม

⁶ บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ . เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย .

คำตอบในแบบสอบถาม จึงเป็นการตรวจสอบการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับผู้ตอบอ่านได้ชัดเจน ไม่กำกวมเป็นสำคัญ โดยการใช่วิธีถามคำถามกับหลาย ๆ บุคคลหลายครั้ง ดูว่าผู้ตอบเข้าใจคำถามและคำตอบที่ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยต้องการหรือไม่

วิธีการตรวจสอบข้างต้น เป็นวิธีการตรวจสอบแบบสอบถามก่อนที่จะนำมาทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง (Pretest Questionnaire) ในพื้นที่จริง เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีคุณภาพระดับหนึ่ง ผู้วิจัยสามารถพบข้อบกพร่องเพื่อที่จะนำมาแก้ไข ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ทำการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง (Pretest Questionnaire) จำนวน 20 ชุด คิดเป็นร้อยละ 10 พบข้อบกพร่องต่างๆ ดังนี้

1). คำถามบางข้อคล้ายคลึงกัน ทำให้ผู้ตอบสับสนในการตอบ จึงนำกลับมาเรียบเรียงใหม่ พร้อมบอกวัตถุประสงค์ของการตอบข้อนั้นๆ พร้อมแก้คำตอบให้กระชับ และภาษาที่เข้าใจง่ายแล้วนำกลับไปให้ผู้ตอบอีกครั้ง จนผู้วิจัยและผู้ตอบมีความเข้าใจในความหมายของคำถามตรงกัน

2). คำถามมีมากเกินไป ทำให้ผู้ตอบเกิดความเบื่อหน่าย ในการถามครั้งแรกใช้เวลาถึง 45 นาที ทำให้ผู้ตอบเบื่อเกินไป จึงนำกลับมาแก้ไขตัดบางคำถามที่สำคัญน้อยหรือใกล้เคียงกับข้ออื่นออกไป และข้อเลือกคำตอบบางข้อซับซ้อนและกำกวม ผู้วิจัยนำกลับมาแก้ไขให้เข้าใจง่ายยิ่งขึ้นด้านการใช้ภาษา บางข้อคำตอบก็ตัดออกเพื่อให้กระชับลดภาระในการตอบ เพื่อไม่ให้ผู้ตอบเบื่อหน่าย กำหนดการตอบแบบสอบถามหนึ่งชุดไม่เกิน 30 นาที เพื่อที่จะได้คำตอบที่ชัดเจนและเท็จจริง

3). คำตอบบางข้อผู้ตอบต้องการตอบมากกว่าที่กำหนด เช่น คำถามเกี่ยวกับการศึกษาบุตร ผู้ตอบมีบุตรมากกว่า 1 คน ต้องการให้รายละเอียดของบุตรทุกคนในเรื่อง สถานที่ศึกษา ระยะเวลาการเดินทาง หรือระยะทาง ผู้วิจัยจึงได้นำกลับมาเพิ่มเติมข้อคำตอบให้เพิ่มมากขึ้นเพื่อที่ผู้ตอบจะได้ให้ข้อมูลที่ชัดเจนยิ่งขึ้น และให้ข้อคำตอบนั้นไม่มากเกินไป

4). คำถามและคำตอบบางข้อมีการเรียงลำดับที่ยังสับสน และการจัดหมวดหมู่กลุ่ม คำถามยังไม่ดีนัก ผู้วิจัยได้อ่านบททวนก่อนในขั้นแรก แล้วนำไปสอบถามในภาคสนาม พบว่าการจัดกลุ่มยังมีการกระโดดและปะปนกัน ยังไม่เป็นหมวดหมู่ทั้งหมดผู้วิจัยจึงนำกลับมาแก้ไขจัดกลุ่มแบบสอบถามให้ง่ายต่อการเข้าใจ และมีความต่อเนื่องมากขึ้น เพื่อให้ผู้ตอบสามารถลำดับเหตุการณ์ในการตอบได้เป็นขั้นตอน เพื่อให้ได้ข้อมูลเท็จจริงและชัดเจน

จากการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างเสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นต่างๆ มาปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ทั้งจัดรูปแบบให้กระชับ ง่ายต่อการทำความเข้าใจใช้รูปแบบทางเรขาคณิตมาช่วยจัดเป็นกราฟฟิก ให้การตอบง่ายขึ้น รวมข้อคำถามที่ซ้ำๆ กัน ซ้อนเป็นข้อเดียวกัน เพื่อให้กระชับ ได้ใจความ พร้อมทั้งลงรหัสต่อท้ายด้านหลังข้อคำถาม เพื่อให้ง่ายต่อการเก็บ

รวบรวมข้อมูล แล้วนำแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาให้คำชี้แนะอีกครั้ง ก่อนที่จะนำไปใช้ในโครงการวิจัยนี้ต่อไป

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม

ในการศึกษาคั้งนี้ กลุ่มประชากรเป้าหมาย มีปัญหาในการอ่านและเขียนหนังสือเนื่องจาก ส่วนใหญ่ร้อยละ 85 จบการศึกษาประถมต้น ไม่ถนัดในการเขียน และผู้ตอบบางรายมีปัญหาด้าน สายตา เนื่องจากอายุมาก ผู้วิจัยจึงได้แก้ปัญหาด้วยการจัดหาทีมผู้ช่วยวิจัย อบรมทำความเข้าใจกับ วัตถุประสงค์ ของข้อคำถามและคำตอบนั้น ทำความเข้าใจและซักถามกันในกลุ่มทีมผู้ช่วยวิจัยให้เข้าใจ ตรงกันทุกข้อ เพื่อไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดโดยทีมผู้วิจัยจะเป็นผู้แจกแบบสอบถามให้กับประชากรเป้าหมาย โดยการสัมภาษณ์โดยตรงให้ชาวชุมชนเป็นผู้ตอบ โดยมีเนื้อหาตามแบบสอบถามที่จัดเตรียมมา ถ้าผู้ตอบไม่เข้าใจคำถามข้อใดสามารถสอบถามให้ผู้ถามอธิบายได้ให้เข้าใจตรงกัน เพื่อไม่ให้เกิดการตอบมี ประเด็นที่เบี่ยงเบนเนื่องจากไม่เข้าใจวัตถุประสงค์คำถามและสามารถพูดคุยถึงประเด็นปัญหาต่างๆ ที่ เกิดขึ้นในชุมชนได้อย่างกว้าง และการตอบจะเป็นตามความสมัครใจของผู้ที่จะตอบแบบสอบถาม ด้วย และทีมผู้วิจัยได้จัดเตรียมของใช้ประจำวันไปแจกให้กับผู้ตอบแบบสอบถามด้วย ซึ่งถือเป็นการ ตอบแทนที่สะดวกในการให้ข้อมูลแก่ทีมผู้วิจัย โดยของที่จัดเตรียมเป็นจำพวก สบู่ ผงซักฟอก ยาสีฟัน กลี้อเสริมไอโอดีน มาม่าคัพ และขนม มีมูลค่าประมาณ 15 บาท ไม่เกิน 20 บาท รวมทั้งของเล่นต่างๆ ให้กับเด็กภายในชุมชน เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับชาวชุมชน โดยของที่นำมาจะแจกให้หลังจากตอบ แบบสอบถามเสร็จสิ้นแล้ว เพื่อที่จะไม่ให้ชาวชุมชนตอบแบบสอบถามที่เบี่ยงประเด็น เพราะของที่นำมา แจก

การลงสำรวจแบบสอบถาม ในกลุ่มประชากรเป้าหมาย ผู้วิจัยคาดหวังว่าจะสอบถามจาก หัวหน้าครอบครัว แต่หัวหน้าครอบครัวส่วนใหญ่ไม่อยู่บ้าน เนื่องจากต้องออกไปทำงาน หรือถ้าอยู่ก็มัก ให้แม่บ้านเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม เพราะแม่บ้านจะเป็นผู้รู้ รายรับและรายจ่ายภายในครอบครัว รวมถึงกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชน ส่วนใหญ่หัวหน้าครอบครัวที่เป็นชาย มักจะเป็นผู้ที่ทำงานนอกบ้าน หา รายได้ให้กับครอบครัว จึงไม่ค่อยทราบข้อมูลค่าใช้จ่ายและรายละเอียดภายในครอบครัวมากนัก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ข้อมูลส่วนใหญ่จากแม่บ้านของครอบครัว

การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามครั้งนี้ มีการลงสำรวจเก็บข้อมูลดังต่อไปนี้

ครั้งที่ 1 วันเสาร์ที่ 27 มิถุนายน 2541

ทีมผู้วิจัย	1. นางสาวกรกช	ปรีดวงศ์	ผู้วิจัย
	2. นายกมล	อึ้งภากรณ์	ผู้ช่วยเก็บแบบสอบถาม
	3. นายไชยพัฒน์	ปรีดวงศ์	ผู้ช่วยเก็บแบบสอบถาม
	4. นายกิตติศักดิ์	ชาญด้วยวิทย์	ผู้ช่วยเก็บแบบสอบถาม

ได้ลงเก็บแบบสอบถามครั้งแรก หลังจากลงทำการ PRE TEST ในขั้นตอนแรกมาแล้ว โดยในวันนี้ ทีมผู้วิจัยเข้าถึงโครงการวัชรพล 3 เวลา 14.00 น. เส้นทางเข้าโครงการค่อนข้างลำบากเนื่องจากฝนที่ตกมาก่อน ทำให้ถนนเป็นหลุมเป็นบ่อมาก ชาวชุมชนให้ความร่วมมือค่อนข้างดี ให้ความสนใจและตั้งใจในการตอบแบบสอบถาม และพูดคุย โดยทีมผู้วิจัยจะบอกกับผู้ตอบแบบสอบถามก่อนว่าเป็น นิสิต ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ต้องการนำข้อมูลไปใช้เพื่อการศึกษาและค้นคว้าปรับปรุง เพื่อที่จะทำให้ผู้ตอบเข้าใจ วัตถุประสงค์ในการนำข้อมูลไปใช้และเพื่อที่จะได้ข้อมูลที่ตรงความเป็นจริงที่สุด จากการสำรวจในครั้งนี้รวบรวมแบบสอบถามได้ทั้งหมดจำนวน 20 ชุด ชาวบ้านที่มีฐานะร่ำรวยมีเนื้อที่ดินค่อนข้างมาก มักไม่ค่อยให้รายละเอียดในเรื่องรายได้และรายจ่าย หรือข้อมูลส่วนตัว หรือถ้าให้ก็มักไม่ค่อยชัดเจน และไม่ถูกต้องนักที่มงานกลับออกจากโครงการวัชรพล 3 ประมาณ 18.45 นาฬิกา ใช้เวลาในการทำแบบสอบถามต่อชุดประมาณ 30-40 นาที

ครั้งที่ 2 วันอาทิตย์ที่ 28 มิถุนายน 2541

ทีมผู้วิจัย	1. นางสาวกรกช	ปรีดวงศ์	ผู้วิจัย
	2. นางสาวสลาวัลย์	มิละสุวรรณ	ผู้ช่วยเก็บแบบสอบถาม
	3. นายพรชวีชร	ดำรงโคติน	ผู้ช่วยเก็บแบบสอบถาม
	4. นายไชยพัฒน์	ปรีดวงศ์	ผู้ช่วยเก็บแบบสอบถาม

ทีมผู้วิจัยได้เข้าไปถึงชุมชนวัชรพล 3 เวลา 12.00 น. ชุมชนส่วนใหญ่อยู่บ้านเนื่องจากเป็นวันอาทิตย์และฝนตก ทำให้เป็นอุปสรรคในการลงสำรวจ จากการลงสำรวจในครั้งนี้พบว่าชาวชุมชนวัยกลางคนหรือกำลังสำคัญในการหารายได้ให้ครอบครัว มักไม่ได้พักอาศัยอยู่ในชุมชน วัชรพล 3 เนื่องจากไกลจากแหล่งงานและย่านธุรกิจ จะกลับมาเดือนละครั้งหรือทุกวันอาทิตย์ เนื่องจากการเดินทางเข้าถึงชุมชนมีความลำบากในการหารถที่จะเข้าชุมชน ส่วนใหญ่พบว่าบางหลังคาเรือน มีแต่ผู้สูงอายุอยู่กับหลานๆ ที่เรียนโรงเรียนใกล้ๆ ชุมชน โดยพ่อแม่จะไปเช่าแฟลตในคลองเตยอยู่หรือเป็นบ้านเช่า ห้องเช่าที่อยู่ใจกลางเมือง ใกล้แหล่งงานที่ทำอยู่ หรือบางหลัง คาเรือน ก็ให้ภรรยาอยู่กับลูกๆ โดยหัวหน้า

ครอบครัวเข้าไปทำงานในใจกลางเมือง จะกลับบ้านนานๆ ครั้ง ทีมงานรวบรวมแบบสอบถามได้จำนวน 25 ชุด กลับออกจากชุมชนประมาณ 16.30 น. ใช้เวลาในการเก็บแบบสอบถามได้เร็วขึ้นกว่าวันแรก โดยใช้เวลาประมาณ 30 นาที/ชุด

ครั้งที่ 3 วันเสาร์ที่ 3 กรกฎาคม 2541

ทีมผู้วิจัย	1. นางสาวกรกช ปริศวงค์	ผู้วิจัย
	2. นางสาววรลักษณ์ สงวนชัยไผ่วงศ์	ผู้ช่วยเก็บแบบสอบถาม
	3. นายไชยพัฒน์ ปริศวงค์	ผู้ช่วยเก็บแบบสอบถาม
	4. นายกิตติศักดิ์ ขาญด้วยวิทย์	ผู้ช่วยเก็บแบบสอบถาม

เดินทางถึงที่ตั้งโครงการเวลา 15.30 น. พบบ้านที่ซื้อสิทธิ์ที่ดินต่อจากผู้อื่น โดยชาวชุมชนที่ได้กรรมสิทธิ์จากการทำเรือ นำมาขายต่อให้ชาวชุมชนกลุ่มนี้จะไม่ได้รับสิทธิ์ในการช่วย ขนย้ายเพราะอยู่นอกเหนือจากเป้าหมายของการทำเรือแห่งประเทศไทย และทราบปัญหาของชาวชุมชนร่มเกล้าที่ได้สิทธิ์ในที่ดิน เนื่องจากชุมชนเดิมถูกเพลิงไหม้ ได้รับเงินชดเชยจากเพลิงไหม้แล้วจึงไม่ได้รับความช่วยเหลือในด้านการขนย้าย หรือวัสดุก่อสร้างบ้านจากการทำเรือแห่งประเทศไทย ร้านค้าในชุมชนบางร้านแบ่งให้เช่าทำกิจการ เป็นการหารายได้เสริมให้กับครอบครัว ปัญหาที่พบส่วนใหญ่เป็นเรื่องการเดินทางเข้าออกพื้นที่ชุมชน มีความลำบากเนื่องจากรถบริการของ ชสมก. ให้บริการเฉพาะตอนเช้าและตอนเย็น ชาวชุมชนส่วนใหญ่ไม่มีรถเดินทางเข้าออกในตอนกลางวัน หรือในยามฉุกเฉินเวลากลางคืนในการเดินทางไปหาหมอ สถานพยาบาลในบริเวณโดยรอบอยู่ค่อนข้างไกลจากชุมชน การเดินทางมีปัญหามาก ทีมงานรวบรวมแบบสอบถามได้ 23 ชุด กลับออกจากชุมชนเวลา 19.00 น. ชาวชุมชนแจ้งว่าในชุมชนตอนกลางคืนยังไม่ค่อยมีความปลอดภัยในเรื่องทรัพย์สิน

ครั้งที่ 4 วันพุธที่ 8 กรกฎาคม 2541 (วันอาสาฬหบูชา)

ทีมผู้วิจัย	1. นางสาวกรกช ปริศวงค์	ผู้วิจัย
	2. นางสาวสิริกาญจน์ปริศวงค์	ผู้ช่วยเก็บแบบสอบถาม
	3. นายไชยพัฒน์ ปริศวงค์	ผู้ช่วยเก็บแบบสอบถาม
	4. นายกิจชัย สุขเจริญโกศล	ผู้ช่วยเก็บแบบสอบถาม

ในครั้งนี่เก็บรวบรวมแบบสอบถามได้ทั้งสิ้น 25 ชุด โดยเริ่มตั้งแต่เวลา 13.30 น. เนื่องจากเป็นวันหยุดอาสาฬหบูชา ชาวชุมชนส่วนใหญ่อยู่บ้านและไปทำบุญที่วัดโคกเจ้าหล้า ซึ่งเป็นวัดที่มีอาณาบริเวณติดกับชุมชน และชาวชุมชนได้ต่อสะพานจากบริเวณด้านข้างชุมชนเข้าสู่วัดโดยตรง ทำให้ชาวชุมชนมีความผูกพันกับวัดมากขึ้น บางหลังคาเรือนที่ไม่มีงานทำ หรือรายได้ไม่เพียงพอก็สามารถพึ่งพิง

อาหารและเครื่องใช้จากทางวัด ในยามที่มีก็จะนำไปทำบุญที่วัด กิจกรรมในชุมชนมีการจัดปลูกต้นไม้ริมทาง และจัดบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ให้กับทางวัด ในเทศกาลสำคัญต่างๆ ทีมผู้วิจัยกลับออกจากชุมชนวันพฤหัสบดี 3 เวลา 17.30 น.

ครั้งที่ 5 วันพฤหัสบดีที่ 9 กรกฎาคม 2541 (วันเข้าพรรษา)

ทีมผู้วิจัย	1. นางสาวกรกช ปริศวงศ์	ผู้วิจัย
	2. นายพรชวัชร ดำรงค์โคติน	ผู้ช่วยเก็บแบบสอบถาม
	3. นายไชยพัฒน์ ปริศวงศ์	ผู้ช่วยเก็บแบบสอบถาม

ทีมผู้วิจัยถึงชุมชนวันพฤหัสบดี 3 เวลา 12.00 น. โดยรวบรวมแบบสอบถามได้ทั้งหมด 18 ชุด หัวหน้าครอบครัวส่วนใหญ่อยู่บ้าน เนื่องจากเป็นวันหยุดเข้าพรรษาแต่ให้แม่บ้านตอบแบบสอบถาม เนื่องจากหัวหน้าครอบครัวจะใช้เวลาในวันหยุดต่อเติมบ้านหรือซ่อมแซมรายละเอียดของที่พักอาศัยไปเรื่อยๆ ตามกำลังทรัพย์และเวลา ปัญหาที่พบในชุมชนส่วนใหญ่เป็นเรื่องการเดินทางเข้าออกจากชุมชน และการต้องเปลี่ยนงานเนื่องจากที่พักอาศัยใหม่ห่างไกลจากที่ทำงานเดิม และบางครอบครัวยังหางานใหม่ไม่ได้ ไม่มีค่าใช้จ่ายในครอบครัวมาหลายเดือน มีหนี้สินมาก จึงทำให้ตัดสินใจขายที่ดินให้กับบุคคลอื่นหรือแบ่งบ้านให้เช่าห้อง เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวกับออกจากชุมชนเวลา 16.00 น.

ครั้งที่ 6 วันอาทิตย์ที่ 12 กรกฎาคม 2541

ทีมผู้วิจัย	1. นางสาวกรกช ปริศวงศ์	ผู้วิจัย
	2. นางสาววรลักษณ์ สงวนชัยไผ่วงศ์	ผู้ช่วยเก็บแบบสอบถาม
	3. นายพรชวัชร ดำรงค์โคติน	ผู้ช่วยเก็บแบบสอบถาม
	4. นายไชยพัฒน์ ปริศวงศ์	ผู้ช่วยเก็บแบบสอบถาม

ทีมผู้วิจัยถึงชุมชนวันพฤหัสบดี 3 เวลา 13.50 น. ชาวชุมชนเริ่มให้ความสนใจและสมัครใจที่จะตอบแบบสอบถามมากขึ้น ให้ความร่วมมืออย่างดี พบชาวชุมชนที่เป็นบ้านต่อเติมในชุมชน คลองเตย ไม่มีสิทธิ์ได้รับที่ดินในชุมชนวันพฤหัสบดี จึงมาขออาศัยอยู่กับญาติในชุมชนวันพฤหัสบดี หรือมาเช่าบ้านอยู่ในชุมชนวันพฤหัสบดี บางรายที่มีฐานะค่อนข้างดีก็จะซื้อกรรมสิทธิ์ต่อจากผู้ที่ได้รับสิทธิ์จากการทำเรื่องฯ บางครอบครัวแยกหลายบ้านเลขที่ ในขณะที่อยู่อาศัยในชุมชนคลองเตย ทำให้ได้ กรรมสิทธิ์ในที่ดินหลายแปลง ก็จะนำมาแบ่งขายให้กับญาติหรือเพื่อนบ้านที่ไม่ได้รับกรรมสิทธิ์ ชาวชุมชนบางส่วนรู้สึกไม่พอใจในการอยู่อาศัยที่ชุมชนวันพฤหัสบดี 3 เพราะสภาพแวดล้อมและความพร้อมของชุมชน ไม่เหมือนกับตอนที่ชี้แจงโครงการก่อนการรื้อย้าย และคิดว่าถูกปล่อยเกาะ ทีมผู้วิจัยใช้เวลาเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วกลับออก

จากชุมชนเวลา 18.45 น. ได้แบบสอบถามจำนวน 28 ชุด ทีมผู้วิจัยเริ่มมีความสนิทสนมกับชาวชุมชนมากขึ้น

ครั้งที่ 7 วันอาทิตย์ที่ 19 กรกฎาคม 2541

ทีมผู้วิจัย	1. นางสาวกรกช ปริศวงศ์	ผู้วิจัย
	2. นางสาวดวงรัตน์ ดวงฤทธิ์	ผู้ช่วยเก็บแบบสอบถาม
	3. นายมานพ เตียรธินานนท์	ผู้ช่วยเก็บแบบสอบถาม

ทีมผู้วิจัยถึงชุมชนเวลา 11.00 น. รวบรวมแบบสอบถามได้ทั้งหมด 15 ชุด ปัญหาที่พบในครั้งนี่ คือ กรรมการหมู่บ้านแจ้งให้ชาวชุมชนทราบว่าการบริการของ ชสมก. จะเหลือวิ่งเพียงวันละ 1 คัน จากเดิมที่วิ่งวันละ 3 คันในตอนเช้าและเย็นเนื่องจาก ชสมก. ขาดทุนและไม่คุ้มกับค่าซ่อมรถที่สึกหรอเร็ว เนื่องจากต้องวิ่งผ่านทางลูกรังเป็นประจำ ทำให้ชาวชุมชนต้องรวมกันคิดหาหนทางแก้ไข พบชาวชุมชนที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ และมาเช่าบ้านต่อจากผู้ที่ย้ายออกไปอยู่ไกลที่ทำงาน หรือย้ายไปอยู่ในนิคมอุตสาหกรรมเลย จึงปล่อยบ้านในชุมชนวัชรพล 3 ให้กับผู้อื่นเช่าแทน ในอัตราเดือนละ 1,000-2,000 บาท ทีมผู้วิจัยกลับออกจากชุมชนเวลา 15.30 น.

ครั้งที่ 8 วันเสาร์ที่ 25 กรกฎาคม 2541

ทีมผู้วิจัย	1. นางสาวกรกช ปริศวงศ์	ผู้วิจัย
	2. นายพรชวีชร์ ดำรงค์โคติน	ผู้ช่วยเก็บแบบสอบถาม
	3. นายไชยพัฒน์ ปริศวงศ์	ผู้ช่วยเก็บแบบสอบถาม

ทีมผู้วิจัยถึงชุมชนวัชรพล 3 เวลา 12.30 น. เก็บรวบรวมแบบสอบถามได้ทั้งสิ้น 21 ชุด ปัญหาของชาวชุมชนในการติดต่อขอทะเบียนบ้านกับทางเขตสายไหม เนื่องจากบางหลังสร้างผิดไปจากแบบของการเคหะแห่งชาติ ที่ดำเนินการขออนุญาตไว้กับทางเขต ทำให้ชาวชุมชนมี ค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นสำหรับในการขอบ้านเลขที่ และชาวชุมชนที่ที่ย้ายมาอยู่ในปี 2540 และ 2541 ต้องดำเนินการขอบ้านเลขที่เอง ส่วนชาวชุมชนที่ย้ายมาตั้งแต่ปี 2538 และ 2539 หน่วยงานการเคหะแห่งชาติ จะอำนวยความสะดวกขอบ้านเลขที่และทะเบียนบ้านให้ เพียงแต่ลูกบ้านนำหลักฐานทั้งหมดไปมอบให้กับเจ้าหน้าที่ภาคสนามของการเคหะแห่งชาติ จัดดำเนินการให้เป็นการดูแลและอำนวยความสะดวกให้กับชาวชุมชนในช่วงที่เริ่มตั้งชุมชนใหม่ แต่ในช่วงปี 2541 ชาวชุมชนต้องติดต่อกับเขตในการดำเนินการขอทะเบียนบ้านเอง จึงทำให้ค่าใช้จ่ายในการติดต่อขอทะเบียนบ้านและบ้านเลขที่ในแต่ละหลัง มีค่าใช้จ่ายไม่เท่ากัน บางหลังคาเรือนยังไม่มีทะเบียนบ้าน เนื่องจากไม่มีเงินจ่ายให้กับทางเขต ทีมผู้วิจัยออกจากชุมชนเวลา 17.00 น.

ครั้งที่ 9 วันอาทิตย์ที่ 26 กรกฎาคม 2541

- ทีมผู้วิจัย 1. นางสาวกรกช ปริตวงค์ ผู้วิจัย
 2. นางสาวสิริกาญจน์ ปริตวงค์ ผู้ช่วยเก็บแบบสอบถาม
 3. นายไชยพัฒน์ ปริตวงค์ ผู้ช่วยเก็บแบบสอบถาม

ทีมงานถึงชุมชนวัชรพล 3 เวลา 15.30 น. เนื่องจากฝนตกตลอดวัน และทางเข้าชุมชนเป็นหลุมและมีน้ำขัง ทำให้เสียเวลาในการเดินทางมาก ทีมผู้วิจัยเริ่มมีความสนิทสนมกับชาวชุมชนมากขึ้น ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และบอกถึงปัญหาต่างๆ และความรู้สึกในการย้ายมาอยู่อาศัยในชุมชนวัชรพล 3 ทีมผู้วิจัยมีความเชี่ยวชาญในการสอบถามมากขึ้น ใช้เวลาในการสอบถามประมาณ 20-25 นาทีต่อชุด กลับออกจากชุมชนเวลา 17.30 น. รวบรวมแบบสอบถามได้ 15 ชุด

ครั้งที่ 10 วันอังคารที่ 28 กรกฎาคม 2541

- ทีมผู้วิจัย 1. นางสาวกรกช ปริตวงค์ ผู้วิจัย
 2. นายไชยพัฒน์ ปริตวงค์ ผู้ช่วยเก็บแบบสอบถาม

ทีมงานถึงชุมชนวัชรพล 3 เวลา 13.30 น. เก็บรวบรวมแบบสอบถามครั้งสุดท้ายอีก 10 ชุด พร้อมทำการสำรวจถ่ายภาพสภาพแวดล้อมโดยรอบชุมชน สาธารณูปโภค สาธารณูปการต่างๆ เช่น โรงเรียน ตลาด ที่ทำการการเขตสายไหม และสถานีตำรวจคันนายาว ไปรษณีย์ เป็นต้นเพื่อสำรวจถึงความสะดวกในการเดินทางไปใช้บริการของชาวชุมชนและระยะทางจาก ชุมชน ชาวชุมชนส่วนใหญ่มีความพอใจที่ย้ายมาอยู่ในชุมชนวัชรพล 3 เพียงแต่มีความลำบากในด้านการเดินทางเข้าออกชุมชน และการเดินทางไปรักษาพยาบาล

ครั้งที่ 11 วันเสาร์ที่ 17 ตุลาคม 2541

- ทีมผู้วิจัย 1. นางสาวกรกช ปริตวงค์ ผู้วิจัย
 2. นายมาณพ เตียรธนานนท์ ผู้ช่วยเก็บแบบสอบถาม
 3. นายพรระวีชร ดำรงค์โกศล ผู้ช่วยเก็บแบบสอบถาม
 4. นายไชยพัฒน์ ปริตวงค์ ผู้ช่วยเก็บแบบสอบถาม
 5. นายกิจชัย สุขเจริญโกศล ผู้ช่วยเก็บแบบสอบถาม
 6. นายกิตติศักดิ์ ชาญด้วยวิทย์ ผู้ช่วยเก็บแบบสอบถาม

ทีมงานเดินทางถึงชุมชนเวลา 12.00 น. เป็นการลงเก็บแบบสอบถามเพิ่มเติม ในหัวข้อการสำรวจรูปแบบของผังบ้านเดิม ที่เคยอาศัยในชุมชนแออัดคลองเตย โดยการรวบรวมแบบผังของบ้านในชุมชนแออัดคลองเตย จากการศึกษาและวิจัยของคุณสมศักดิ์ ธรรมเวชวิณี นำมาสรุปให้ได้ความกระจ่าง

ในการสอบถาม ในการสอบถามใช้วิธีสอบถามบ้านเลขที่เดิมที่เคยสอบถามไปแล้ว เพื่อให้ได้ข้อมูลทางกายภาพทั้งในอดีตและปัจจุบัน ในการตอบแบบสอบถาม ต่อ 1 ชุดใช้เวลาไม่มากเพราะข้อคำถามมีเพียง 2 ข้อเท่านั้น ทีมผู้วิจัยใช้เวลาประมาณ 2-5 นาทีต่อชุด เก็บรวบรวมแบบสอบถามได้ทั้งสิ้น 180 ชุด เดินทางออกจากชุมชนเวลา 15.30 น.

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่มีการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม และแบบวัดความรู้ ทักษะ และทักษะ จากกลุ่มตัวอย่างแล้ว ได้ดำเนินการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1. การเตรียมข้อมูล

1.1 การตรวจสอบข้อมูล โดยตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถาม โดยได้ตรวจสอบ และเปรียบเทียบ ข้อคำถามบางข้อที่เกี่ยวข้อง และมีความสัมพันธ์กัน เช่น เรื่องการทำงาน (อาชีพ) รายได้หลักของผู้ตอบแบบสอบถาม และรายได้ทั้งครัวเรือน ว่ามีความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายในการปลูกสร้างที่พักอาศัย ผลการตรวจสอบพบว่า บางครอบครัวให้ข้อมูลทางด้านรายรับไม่ชัดเจน และไม่สอดคล้องกัน จึงทำการคัดเลือกเฉพาะข้อมูลที่มีความสอดคล้อง และให้รายละเอียดที่เป็นจริง และชัดเจน มาทำการวิเคราะห์

1.2 การออกแบบรหัสข้อมูล (Data coding form) เป็นขั้นตอน การออกแบบ รหัสข้อมูล ซึ่งจะต้องจัดทำให้สอดคล้องกับแบบสอบถาม

1.3 การถ่ายถอดรหัสลงแบบรหัสข้อมูล เป็นขั้นตอนในการถ่ายถอดลงแบบรหัสข้อมูล โดยเริ่มจากผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเรียงตามลำดับชุดแบบสอบถาม 1-201 ตามลำดับ

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS FOR WINDOW 95 VERSION 7.5.2 (Statistical Package for Social Science for Windows) วิเคราะห์ข้อมูล ทางสถิติ สำหรับรายละเอียดการวิเคราะห์ มีดังนี้

2.1.1 ค่าสถิติทั่วไป เป็นการวิเคราะห์เพื่อนำเสนอข้อเท็จจริงทั่วไป เกี่ยวกับสภาพที่อยู่อาศัยทางกายภาพ สภาพปัจจุบัน และปัญหาในการประกอบอาชีพ ความสัมพันธ์ภายในชุมชน สภาพสังคม และเศรษฐกิจ โดยใช้ค่าความถี่

(Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าต่ำสุด (Minimum)
และค่าสูงสุด (Maximum)

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลโดย วิธีบรรยายจากข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสอบถามประชากรเป้าหมาย และการสัมภาษณ์ผู้ดำเนินงานภายในชุมชนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การทำเรือแห่งประเทศไทย การเคหะแห่งชาติ สำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง และใช้ข้อมูลทุติยภูมิ ที่เป็นข้อมูลทางวิชาการ มาอ้างอิงในการวิเคราะห์เชิงบรรยาย เพื่อให้ทราบถึงปัญหา และอุปสรรค รวมถึงสภาพทั่วไปที่นอกเหนือจากแบบสอบถามเพื่อที่จะหาแนวทางในการเสนอแนะ และแก้ไขต่อไป